

Rekenmachine in de tropen

Chris Hakkaart

Curaçao

In 2019 heb ik na meer dan een halve eeuw een bezoek gebracht aan mijn geboorteiland Curaçao. De huizen waar ik in gewoond en de scholen waar ik op gezeten heb stonden er in verbluffend goede staat bij. Het was een plezierig bezoek, waar we ook veel aandacht aan architectuur en interieur besteed hebben.

Op Westpunt gingen we vroeger met de familie wel eens eten in een lokaal restaurant Jaanchie's. Zie figuur 1. Het leek me leuk om dat te bezoeken, als het nog zou bestaan. En jawel, het was gemakkelijk te vinden. Bij binnenkomst vertelde ik de eigenaar dat ik er meer dan een halve eeuw geleden wel eens met mijn vader kwam eten. Zijn antwoord: dat was dan bij mijn vader.

We hebben er prima gedineerd onder verkoeling van de Noordoostelijke passaatwind. In een open vogelkooi waar tientallen lokale vogeltjes rondvlogen. Na afloop uitbuiken in een schommelstoel zoals daar gebruikelijk was.

Ook vond ik er een kleine tentoonstelling van een oude typemachine en een rekenmachine. Zie figuur 2. Beiden aangetast door de tand der tijds en de zoute zeelucht. Ook ziet er u de wijzer van een oude klok liggen.

Fig. 1. Restaurant Jaanchies

Fig. 2. Tentoonstelling rekenmachine en typemachine

Een mooie gelegenheid om na te gaan welke mechanische rekenmachine daar staat. Het blijkt een Facit, te zijn, gebouwd door de in 1922 gestichte firma Facit AB (AtvidaBerg Industrier uit Zweden). Deze

fabriek groeide met de productie van rekenmachines uit tot 14.000? (lijkt me erg veel) medewerkers in 1970, waarna de klad er in kwam. Na enkele overnames werd de firma in 1988 gesloten.

Facit maakte verschillende soorten rekenmachines, waarvan ik hier enkele vergelijkbare typen wil noemen.

Fig. 3a De Facit T

Fig. 3b. De Facit TK.

Figuur 3a toont de Facit T, die van 1932 tot 1939 werd geproduceerd. Figuur 3b toont zijn nagenoeg identieke opvolger, de Facit TK, die van 1936 tot 1954, in Zweden, werd gemaakt.

Beide modellen hebben een gemonteerde ronde stalen beugel als begrenzing van het toetsenbord. De kast is gemaakt van plaatstaal, waarbij de voorkant en zijkanten met bouten in elkaar gezet zijn.

De Facit NTK werd van 1954 tot 1957 in Duitsland gemaakt. Zie figuur 4.

Fig. 4. De Facit NTK.

Bij dit model is de beschermbeugel voor het toetsenbord geïntegreerd in de bodemconstructie. De kast is in één stuk gegoten en op de bodemplaat gemonteerd. De vormgeving is gestroomlijnder dan bij de modellen in de figuren 3.

De Facit C1-13 in figuur 5 werd van 1957 tot 1969 in Zweden gemaakt. Deze bestaat uit een modern vormgegeven kast, waarbij de beschermbeugel geïntegreerd is in de kast. Het ontwerp is van Sigvald Bernadotte (1907-2002), een Zweedse prins en industrieel ontwerper.

Fig. 5. De Facit C1-13.

Bronnen:

- [1] [https://de.wikipedia.org/wiki/Facit_\(Rechenmaschinen\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Facit_(Rechenmaschinen))
- [2] https://computarium.lcd.lu/expoinfo/museevirtuel03a/musee_virtuel03a.pdf
- [3] <https://www.jaapsch.net/mechcalc/facit.htm>